

N:o 97.

Af herr **G. O. Wallenberg**, *angående anslag för inrättande af en professur i handelsvetenskap vid Stockholms högskola m. m.*

Näringslivets utveckling har ställt alltjemt större kraf på kunskaper icke allenast hos näringsidkarne och lagstiftarne, utan äfven hos myndigheterna. Fråga har mer än en gång varit på tal i vårt land att höja köpmännens kunskaper. Man har påvisat, att den tyska industrien och handeln gjort kraftiga framsteg på grund af den stora teoretiska bildning, som hos köpmännen utgör underlaget för det praktiska arbetet. Man har ock påvisat, att fara föreligger, att Englands industri skall gå tillbaka just därför, att detta underlag af teoretiska kunskaper hos dem icke tillräckligt beaktats.

Då jag nu går att föreslå upprättandet af en professur vid Stockholms högskola i hvad jag kallar handelsvetenskap, men hvars vetenskapliga term är praktisk nationalekonomi, så åsyftar jag dermed icke utbildning af köpmän. Köpmännens utbildning skall ske vid handelsskolor, hvilkas förbättrande är i hög grad önskvärdt, och vid handels-högskolor, en institution som vi ännu helt och hållet sakna.

Med inrättande af en professur i handelsvetenskap vid Stockholms högskola afser jag deremot att öka kunskapsmättet hos de statens tjänstemän, hvilka på olika områden hafva att skaffa med näringslivet, vare sig detta sker genom befintliga lagars tillämpning eller genom författandet af nya. Utan en genomgående kännedom om hela näringslivet blir tjänstemännens vid dessa institutioner embetsutöfning fullkomligt stereotyp. Intresse för arbetet, behöfliga initiativ, jemförande studier af näringarnes utveckling i främmande länder kunna icke förefinnas hos den, som icke beträffande sitt arbete har den erforderliga vidgade syn på tingen. Arbetet blir, som man säger, stereotyp, intresse-

löst, ett slafarbete i stället för att vara uttryck för den frie, intresserade mannens kraftiga sträfvanden. Likasom nu för en del embetsmän examen fordras i vissa ämnen, så anser jag, att för tjänstemän i de grenar af administrationen, som hafva med handel, sjöfart och kommunikationer att skaffa, examen i handelsvetenskap, d. v. s. praktisk nationalekonomi, borde vara obligatorisk.

Det är orimligt att begära, att näringslivets jemna utveckling skall kunna fortgå under det förhållande, att köpmännen eller industridkarne, hvilka på grund af teknikens raska utveckling och genom beröring med näringsidkare i utlandet erhållit en i jämförelse med äldre tidens omfattande utbildning äfven på det teoretiska området, det är orimligt, säger jag, att de personer, som äro satta till att så att säga vägleda det moderna affärlivets representanter, att för dem utfärda föreskrifter och att tillse, att lagstadgade skyldigheter fullgöras, men icke minst, att näringslivet icke råkar i stagnation, utan oafslutligen går framåt, det är orimligt, att dessa män icke skola hafva ens den ringaste preliminära kännedom om detta samma näringslif, med hvilket deras arbete är så sammanvuxet.

De kategorier af tjänstemän, för hvilka examen borde fordras i det ifrågavarande ämnet, äro:

- a) tjänstgörande vid handels- och konsulatafdelningen i kongl. utrikesdepartementet;
- b) tjänstgörande inom kongl. civildepartementet;
- c) tjänstgörande i kongl. finansdepartementet;
- d) tjänstgörande vid statens jernvägars trafik- och byråafdelningar;
- e) tjänstgörande vid kongl. kommerskollegium;
- f) aflönade konsulter och generalkonsulter;
- g) lärare och föreståndare för handelsskolor eller handelshögskolor.

Näringslivet ingriper numera så på alla områden, att en hvar torde finna, att inom alla de ofvan uppräknade kategorierna en icke oafsevärd olägenhet föreligger derutinnan, att grundligare kännedom om näringslivets såväl teoretiska som praktiska delar saknas. Jag är öfvertygad om att mycket af det nu gängse talet om »praktiska byråkrater» eller att »åtskilliga af statens förvaltningsgrenar borde ligga i mera praktiska personers händer, än hvad som nu förekommer», ofta är beroende på att de, som uttala dylika åsigter, kommit i beröring med någon i öfrigt synnerligen pligttrogen tjänsteman, hvilken saknat kännedom om det praktiska området och på den grund förskansat sig inom den formella. Och hvad har han i sjelfva verket annat att göra? Hela arbetet går ju ut på att studera akterna och att hålla det följd-

rigtiga embetskrifveriet i ordning. Allt nytt, alla utredningar hafva såsom praxis blifvit öfverlemnade till komitéer, ett beqvämt, men i många fall föga praktiskt och säkert mycket tidsödande sätt för arbetet med näringslivets utveckling.

Programmet för verksamheten borde omfatta allmän kännedom om nationalekonomi, historisk öfverblick af vårt eget lands och grannländernas ekonomiska utveckling, kännedom om bankväsende, trafikförhållandenas inverkan på handeln, allmän öfversigt af grunderna för tariffsatser till lands och sjös, samt traktater, statistik, finansvetenskap, allmän öfversigt af den kommersiella lagstiftningen jemte grunderna för socialpolitik, fackföreningarnes teori och principer, associationsväsendet, trustväsendet och ringbildningen samt slutligen de vanligaste formerna för arbetsaftal.

Då det vore önskligt att tillgodogöra sig de erfarenheter med afseende på undervisningen i dessa ämnen, som vunnits i utlandet, särskildt i Tyskland, anser jag det vore lämpligt att vid första tillsättande af lärare äfvensom för fakultetens organiserande, åtminstone för professuren, begagna sig af utländska krafter.

Undervisningen borde omfatta dels föreläsningar och dels seminarieöfningar, anordnade på sätt erfarenheten ådagalagt vid liknande undervisningsanstalter.

Kostnaderna torde kunna inskränkas till:

lön för en professor	kronor	7,000:—
” ” ” docent	”	4,000:—
böcker och expenser	”	3,000:—
	Kronor	14,000:—

Med stöd af hvad jag sålunda anfört, tillåter jag mig föreslå:

att Riksdagen måtte anvisa 14,000 kronor till inrättande af en professur vid Stockholms högskola i handelsvetenskap, samt

i skrifvelse till Kongl. Maj:t framhålla önskvärdheten af att af personer, tjenstgörande inom de förvaltningsgrenar, som i ett eller annat afseende hade beröring med näringslivet, fordrades att hafva aflagt examen vid sagda fakultet.

G. O. Wallenberg.